

KUBAD ABAD KAZISINDA BULUNAN BİR GRUP KÜREVİ KONİK KAP

Muharrem ÇEKEN*

Öz

Kubad Abad, Konya'nın Beyşehir ilçesi sınırları içerisinde Beyşehir Gölünün güneybatı kıyısında küçük bir yarım ada üzerinde yer alan Anadolu Selçuklu Dönemi'nden kalma saray külliyesidir. I. Alaeddin Keykubad'ın yaptırdığı bu saray külliyesi, otuz yılı aşkın bir süredir devam eden bilimsel kazılarla aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de uzun soluklu Orta Çağ kazularından birisi olan Kubad Abad kazısında çok sayıda farklı türden önemli buluntu gün yüzüne çıkartılmıştır. Bunların içerisinde dönemi için kayda değer çok sayıda seramik buluntu da yer almaktadır. Bu çalışmada 2012 yılında yapılan kazılar sırasında Büyük Saray hamamının su deposu ve külhan kısmının güneyinde kayalıklar arasında toplu halde bulunan 11 adet kürevi konik kap ele alınacaktır. Bilim dünyasına ilk kez tanıtılacak olan bu kapların Hamam yakınında aynı yerde birlikte bulunması üzerine bazı hipotezler geliştirilecektir. Sanat tarihi literatüründe formu dolayısıyla kürevi konik kap olarak tanımlanan bu türden seramiklerin fonksiyonu konusunda araştırmacılar tarafından farklı görüşler ortaya konulmaktadır. Cıva kabı, bira/malt kabı, el bombası, neft kabı, parfüm kabı, tütün veya esrar kabı, kandil topu, ateş körüğü gibi fonksiyonlara sahip oldukları ifade edilen kürevi konik kapların Türk ve İslam coğrafyasında geniş bir alana yayıldıkları ve form bakımından çok çeşitlilik gösterdikleri tespit edilmektedir. Sırlı veya sırsız olarak karşılaşılan bu seramiklerin çoğunluğu sırsızdır. Sık dokulu kalın ve sert bir hamur yapısıyla malzeme açısından ortak özellikler gösterirler. Bu bakımdan kolayca kırılmadan uzun yolculuklarda içerisinde sıvı, değerli toz veya maden taşımaya elverişli gibi görünen bu kapların pek çok fonksiyonu üstlendikleri söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kürevi-Konik Kap, Kubad Abad Sarayı, Seramik, Anadolu Selçuklu Dönemi, Ortaçağ Arkeolojisi

Abstract

A Group Of Sphero-Conical Vessels Found In The Kubad Abad Excavation

* Öğr.Gör.Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, e-posta: mceken@ankara.edu.tr; mceken@gmail.com

Kubad Abad is a palace complex on a small peninsula at the southwest bank of Beyşehir Lake in Beyşehir District of Konya. This palace complex, which was built by I. Alaeddin Keykubad, is being enlightened with the excavations going for over thirty years. Important findings varying in a lot of types had been surfaced with the Kubad Abad excavations, which is one of the long-running Medieval excavations in Turkey. Among these are ceramics which are important for their period. In this work, 11 pieces of sphero-conical vessels found at the south of the reservoir and the furnace part of the Great Palace's Turkish bath, among the rocks, during the 2012 excavations will be held. Some hypotheses will be improved about these vessels being found altogether at the same place near the Turkish bath, and they will be introduced to the scientific circle for the first time. Different ideas have been put forward by the researchers about the functions of these types of ceramics, which are called sphero-conical vessels in the art historian literature because of their form. It had been detected that these sphero-conical vessels, which are denoted as mercury cup, beer/malt cup, hand grenade, naphtha cup, perfume cup, tobacco or hashish cup, oil lamp ball, fire bellow, have spread to a large area in the Turkish and Islamic geography and they vary in form. These ceramics, could be found glazed or unglazed, are generally unglazed. They show common features in material with their dense texture, thick and hard clay mould. With this aspect they could be seen as suitable for carrying liquid, valuable powder or mineral in long journeys easily, without breaking, thus it could be said that these vessels have many functions.

Key Words: *Sphero-Conical Vessel, Kubad Abad Palace, Pottery, Anatolian Seljuk Period, Medieval Archaeology*

Ünlü Selçuklu tarihçisi İbn-i Bibi'nin zikrettiği (İbn-i Bibi, 1996) ve I. Alâeddin Keykubad tarafından yaptırıldığı bilinen ünlü Kubad Abad Saray Külliyesi, Konya'nın Beyşehir ilçesi sınırları içerisinde Beyşehir Gölü'nün güneybatı kıyısında küçük bir yarım ada üzerinde yer alır. Anadolu Selçuklu döneminden günümüze kadar ulaşmış planı bilinen tek saray külliyesi olarak tanımlanan Kubad Abad'da, otuz yılı aşkın bir süredir Prof.Dr. Rüçhan Arık tarafından yürütülen bilimsel kazılar devam etmektedir (Arık, 2000: 43-252; R.Arık-O. Arık, 2007: 290-397). Kazılarda sarayın duvarlarını süsleyen muhteşem çinilerin yanı sıra özellikle Selçuklu dönemine ait çok sayıda, farklı türden önemli buluntu gün yüzüne çıkartılmıştır. Bunların içerisinde dönemi için kayda değer çok sayıda seramik buluntu da yer almaktadır (Arık 2000: 165-175; Çeken 2007: 111-122).

Bu çalışmaya esas olan konu sanat tarihinde kürevî konik kap olarak tanımlanan ve fonksiyonu ile ilgili tartışmalarla gündemde olan bir grup seramiktir. Kubad Abad kazılarında zaman zaman bu türden seramikler ele geçirilmişti fakat 2012 sezonunda külliyenin kuzeyinde yer alan ve Büyük Saray olarak nitelendirilen yapıya, güney doğudan bitişik hamamın külhanını ortaya çıkarmaya yönelik yapılan kazılar sırasında 11 adet kürevî konik

kabın aynı alanda bulunması dikkat çekmiştir. Çalışmamızda daha önce yayınlanmayan bu seramiklerin incelenmesi yapılarak özellikleri belirlenecek; kürevî konik kaplar ve işlevleri ile ilgili tartışmalara değinilecek ve hamam yakınında toplu halde bulunmaları üzerine bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

Büyük Saray hamamının (Uysal 2006: 85-96) güneyinde yer alan külhan kısmı güneye doğru yükselen meyilli bir arazi üzerindedir. Yer yer yerli kaya kütlelerinin yükseldiği bu alanda birbirlerine yakın konumda 11 adet kürevî konik kap ele geçirilmiştir. Bunlardan on tanesi bütünlenebilen parçalarıyla tam form veren kaplardır; bir tanesinin ise gövde formu belirlenmekte ve diğerleriyle ortak özellikler göstermektedir. Kapların büyük çoğunluğu sağlam olmakla birlikte hamurları, uzun süre nemli toprak içinde kaldığından ve/veya içindeki herhangi bir maddeden dolayı bozulmuş, çabuk dağılabilen bir hale dönüşmüştür. Özellikle yüzey kısımlarında yonga şeklinde kopmaların ve bozulmanın yoğunlaştığı görülür. Bu yüzden süslemelerinin de önemli bir kısmı dökülmüştür. Kazı sırasında ortamlarını hemen değiştirmeden bir süre kendi toprağı içinde beklettiğimiz bu kaplara konservasyon işlemi uygulanmıştır¹.

Hamur, form ve süsleme olarak benzer özellikler taşırlar. Hamurları genellikle krem veya yeşilimsi bej renkli olup sık dokulu ve serttir. Hamur renkleri kapların bütününde homojen bir yapıya sahip değildir. Bu sık dokulu hamur yapıları içerisinde ince veya daha kaba taş, kum ve şamot katkıları çıplak gözle görülebilmektedir. Bir kapta bu katkıların yoğun olduğu diğerlerinden ayrılan bir özellik olarak karşımıza çıkar (Katalog No 8). Kapların hamur yüzeylerinin ince bir astar tabakasıyla perdahlanmış olduğu da anlaşılmaktadır. Ne yazık ki bu tabakaların önemli bir bölümü tahrip olmuştur.

Kaideleri olmayan kürevî konik kaplar benzer özelliklere sahip gövde, boyun ve ağız kısımlarıyla form bulmaktadır. Birleşebilen kırık parçalardan tespit edilebildiği kadarıyla özellikle gövdede hamur kalınlıkları en kalın noktada 1,8 cm; en ince noktada 1 cm'dir. Yükseklikleri ise 13,1 cm ile 10,4 cm arasında birbirine yakın ölçüdedir. Gövdeler, yuvarlatılmış bir dip kısım üzerinde hafif dışa doğru bombe yapmış konik alt bölüm ve küresel bir üst bölümle şekillenmiştir. Bu bölüm en geniş noktada ölçüldüğünde dıştan 9 cm ile 8,4 cm arasında genişliğe sahiptirler. Boyun kısımları gövdenin üst bölümünde daralarak bir veya iki kademeli profille ağız kısmının altında bir

¹ Kazı konservatörü tarafından uygulanan işlemde, eserler alkollü su ile temizlenip kurutulduktan sonra %5'lik Paraloid B-72 (aseton: alkol (1:1) ile sağlaştırılmış ve paketlenmiştir.

boğum meydana getirecek biçimde oluşur. Ağız bölümleri ise çok az farklılıklarla benzer şekillerde yapılmıştır. Ağız kısımları boynun üzerindeki boğumdan itibaren genişleyerek kademeli yarım küresel bir biçim alır; en üstte ortada kabın içine açılan küçük bir delikle son bulur. Ağız çapları 3,8 cm ile 2,4 cm; ağız deliği çapları ise 0,6 cm ile 0,8 cm arasındadır. Kubad Abad'da 2012 yılında tam olarak ele geçirilen kürevî konik kapların ağırlıkları içleri boş olarak ölçüldüğünde 430 gr ile 531 gr arasında değiştiği görülmektedir.

Şekillendirme yöntemlerine baktığımızda, biri hariç kırık olan parçaların iç yüzlerindeki izlere göre kapların çarkta yapıldıklarını kesin olarak söyleyebiliyoruz. Fakat bir örnekte tespit edilebilen bir durum hem şekil vermek hem de süsleme yapmak için kalıp kullanılmış olabileceğini bize göstermektedir (Katalog No 8)². Süsleme tekniği olarak kazıma/oyma, baskı teknikleri kullanılan kapların süslemeleri gövdede toplanmıştır. Gövdeyi yatay biçimde dolaşan kalın kazımalar çoğunlukla sade bir süsleme olarak karşımıza çıkar. Bunların dışında gövdenin üst kısmında baskı tekniği ile boncuk dizisi gibi sıralanmış damla motifleri; oyma veya kabartma ile yapılmış düşey bölümlenmeler arasında daha iri tek damla motifleri kullanarak daha özenli süslemeler de yapılmıştır.

Buraya kadar genel özelliklerini belirlemeye çalıştığımız, 2012 yılında Kubad Abad'da ele geçirilen kürevî konik kaplarla, önceki kazı sezonlarında ele geçirilen, gerek kırık gerekse sağlam kürevî konik kaplar ve Türk ve İslam coğrafyasındaki diğer bölgelerde bulunan çok sayıdaki aynı türden kapla ortak özellikler taşıdığını görülmektedir.

Şimdilik yayılma alanının Türk ve İslam coğrafyasıyla sınırlı olduğunu bildiğimiz bu tür kaplar özellikle kullanım alanı konusunda araştırmacıların ilgisini çekmiş, yorum ve ispata dayalı çalışmalar yapılmıştır.

Kürevî konik kaplar hamur, form ve süsleme açısından ortak özellikler taşımakla birlikte buldukları bölgeye göre bazı farklılıklar gösterebilirler. Sırlı veya sırsız olarak karşılaşılan bu seramiklerin çoğunluğu sırsızdır. Özellikle hamur sık dokulu, kalın ve sert bir yapıya sahiptir ki bazı araştırmacılar "taş hamur" olarak nitelendirirler son derece sağlam, zor kırılan, sızdırmazlık özelliği çok kuvvetli olmaları bakımından çok benzerler. Bunun yanı sıra az da olsa sırlı örneklerin bir kısmında kaliteli beyaz hamur kullanıldığı hatta lüster tekniğiyle süslenmiş kürevî konik kapların günümüze kadar ulaştığı da bilinmektedir (Watson 2004: 354).

² Kürevî konik bir kabın gövdesinin üst bölümünü şekillendirmeye yönelik kalıp örnekleri bulunmaktadır. Bkz. Watson 2004: 148, Cat. Af.10

Formları kürevî konik tanımına uygun tarzda birbirine benzemekle birlikte, kapların hepsi bu formu tam karşılamaz ağız, boyun ve gövdenin şekillenişinde değişik tipler görülebilmektedir (Savage-Smith 1997:324-337). Kaplar çarkta veya kalıpla şekillendirilmiştir. Süslemede kazıma/oyma, baskı, barbutin teknikleri kullanılmış, genellikle motif veya kompozisyonlar gövdenin ortası ve üst bölümünde yoğunlaşmıştır.

İlk örneklerinin ortaya çıkışı konusunda çeşitli fikirler sunan araştırmacılar 7-8. yüzyıla kadar inen tarihler vermektedir (Ettinghausen 1965: 224; Çoruhlu 2002: 310, 312; Çoruhlu 2010: 125-127). Günümüze kadar ulaşmış eserler dikkate alındığında kürevî konik kapların 11-14. Yüzyılda çok sayıda örnekle temsil edildiğini görülmektedir.

Esasen bu kapları bu kadar öne çıkaran ve sanat tarihinin çözülmesi gerek sorunları arasına koyan yönü işlevidir. Kürevî konik kapların fonksiyonu konusunda iki ana görüş ve bunların etrafında gelişen yan görüşler tartışılmaktadır. Birinci görüşte el bombası, petrol kabı, rum ateşi olduğu öne sürülür (Mercier 1952; Sharvit 2008:101-112; Sezgin 2007: 101-105.) ; ikincisi ise civa, ecza malzemesi, bira/malt, parfüm/esans/yağ gibi değerli bir maddenin/sıvının taşındığı savunulur (Ettinghausen 1965: 218-229; Wilkinson 1973: 293-294; Tunçel 2006: 527; Bulut 2007: 190-191; Çoruhlu 2010:125). Bunların yanı sıra tütün, haşhaş/enfiye/esrar gibi keyif verici tozların saklandığı kap (Uysal 2007: 715), ateş körüğü (Seyrig 1959: 88) veya kandil topu (Önder 1977:73-81) olabileceğini öne süren görüşler de bulunmaktadır. Araştırmacıların bir kısmı da yukarıda sayılan işlevlerin çoğunu bu kapların üstlenebileceğini belirtmektedir (Gök-Gürhan 2007: 161-163; Uysal 2010: 715).

Bu kapların el bombası olamayacağı görüşünün en kuvvetli yorumlarından biri kürevî konik kapların çoğunun süslemeli olmasıdır. Düşmana atılacak bombanın süslenmesi fikri çok mantıklı gelmemektedir. Buna verilen cevap ise bazı okların da süslenmesinin olması ayrıca savaş tekniği hakkındaki bazı yazmalarda resmedilmiş olan çoğu ateş toplarının da çok fazlaca süslemeli olmasıdır (Sezgin 2007: 103). El bombası fikrine şüpheyle bakılmakla birlikte ciddi araştırmalarla bu fikri destekleyecek sonuçlar ortaya konulmaktadır. Özellikle Kahire, İskenderiye, Kudüs, Şam ve Tripoli'de bulunan bu tip kapların kimyasal analizlerini yapan M. Mercier patlayıcı bir madde olan gühercile izleri tespit etmiştir (Mercier 1952: 95; F. Sezgin 2007:102). Ayrıca aynı yazar bu kapların aerodinamik yapıları ve sert güçlü hamurunun patlamayla keskin parçalar haline dönüşebileceğini belirtmektedir. El bombası fikri savunulan Sezgin'in yayınında formu kürevî konik kaplara benzer el bombası modellerine de yer vermektedir (F.Sezgin 2007;122-123). Kuşkusuz daha fazla ispata ihtiyaç duyulsa da kürevî konik

formda olan mancınık veya sapanla atılabilen bu tip kapların ister patlayan isterse yangın çıkaran bir fonksiyona sahip olsun bazılarının bomba işlevinde de kullanıldığını kabul etmek gerekmektedir.

Aslında daha çok içinde değerli bir sıvının taşındığı görüşü araştırmacılar arasında ağır basmaktadır. Bunların başında civa kabı savı gelmektedir (Ettinghausen 1965: 219, 222). Bazı kapların içinde civa tespit edilmesi sağlam kanıtlar gibi gözüktür. Ayrıca Ortaçağda tıp alanında kullanılan bir malzeme olarak da anılmaktadır. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalarda İslam tıbbında tedavi edici bir ilaç olarak civanın yerinin olmadığıdır (Gök-Gürhan 2007:161). Bunun yanı sıra yine aynı araştırmada belirtildiği üzere civanın özgül ağırlığı dolayısıyla civa dolu bu türden bir kabın ciddi ağırlığı olacağı vurgulanır (Gök-Gürhan 2007:162).

Bir diğer görüş ise “fukka” isimli içki kabı olması üzerinedir (Guhouchani-Adle 1992: 79-86). Araştırmacılar bazı kapların üzerinde yer alan yazılara ve İran edebiyatından alınma beyitlere dayanarak bu kapların aynı isimle anılan içki kapları olduğunu savunmaktadır. Guhouchani ve Adle’in makalesinde ortaya konulan bu görüş ele alınan kapların ağız çaplarının standartlardan daha büyük olması bu fonksiyonda kullanılabilceğini ortaya koymaktadır (Uysal:714). Fakat bizim sözünü ettiğimiz kürevî konik kapların ağız çaplarına bakıldığında bunlar içki kabı olarak kullanılmaya uygun değildir.

Parfüm kabı olarak içinde esans, gül suyu/yağı gibi güzel koku veren maddeler taşıdığı fikri analiz sonuçları olmaksızın en çok kabul gören görüşlerden biridir. Bu kapların arasında az sayıda olsa bile kaliteli beyaz hamur yapıları ve tüm yüzeyi tek renk sırla, hatta lüster tekniği ile süslenmiş örneklerin olması bunları özel yapmaktadır. Bu halleriyle bunların saraya hitap eden değerli ve güzel koku veren maddeler için kullanılan şişeler olduğu öne sürülebilir.

Çoğunluğu temsil eden kürevî konik kapların, taşıma ve kullanma sırasında çarpma ve düşmelere karşı dayanıklı olması aynı zamanda içindeki herhangi bir sıvıyı kolayca boşalmayacak şekilde muhafaza eden dar ağız deliğiyle değerli bir sıvıyı taşıyabileceği açıktır. Burada akla gelen en önemli sorun taşıma, depolama ve kullanım sırasında bu kapların nasıl durduğu üzerinedir. Çoğu sivri dipli bir forma sahip olduğu için bu kapların kendi başına duramayacaklarını göstermektedir. Kapların ağız deliği uygun bir tıpa ile kapatılarak içindeki sıvıyı akıtmadan, ipe boynundan bağlı bir şekilde veya elde taşımak olanaklıdır. Depolamada üzerinde delikleri olan uygun raflar kullanılabilir (Çoruhlu 2010:123). Bunun yanı sıra özellikle 12-13. Yüzyıl İslam seramiğinde üzerinde yuvarlak delikler olan sırlı seramikten

sehpalar bilinmektedir. Bu sehpaların kürevî konik kapların durması için uygun zeminleri olduğunu da öne sürebiliriz.

Kapların fonksiyonu hakkındaki görüşlerin çoğu kabul gören önerilerdir fakat özellikle kazılardan elde edilen kapların içindeki her hangi bir kalıntıyı analiz ettirmek kullanımı hakkında bize önemli bilgiler verecektir. Nitekim Kubad Abad'da 2012 yılında ele geçirilen kürevî konik kapların bazılarının içinde dibinde birikmiş tortular olduğu konseptörümüz tarafından tespit edilmiştir. Bu örneklerden birinin analizleri (XRD ve XRF) yaptırılmıştır. Sonuç beklediğimiz gibi çıkmasa da en azından içindeki maddenin ne olabileceği üzerine fikir edinmiş olduk. Analizlere göre yüksek oranda kuvars oranına sahip toprak olduğu tespit edilmiştir. XRD sonucunda çokluk sırasına göre 1-kuvars, 2-kalsit, 3-plakiyoklas, 4- hematit, 5-illit karışımı tipik bir Batı Anadolu karbonatlı ve demirli illit içeren toprak varlığı ortaya çıkmıştır³. Bu sonuç kalıntının, seramiğin hamur yapısından veya içine birikmiş topraktan kaynaklanabileceğini ortaya koymaktadır. Fakat kuvars oranındaki fazlalığın gerek seramik hamurlarında gerekse sırda kullanılabilir derecede olması ilginçtir.

Bu analizlerle Kubad Abad kürevî konik kaplarının fonksiyonu ile ilgili önemli sonuçlar elde edemezsek de bulunuş yeri ve şekilleri ile ilgili durumları dolayısıyla bazı fikirler öne sürmek mümkündür. Büyük saray hamamının yakınında toplu halde bulunması düşündürücüdür ve o halde burada saray mensuplarının kullanımına yönelik esans, gül suyu/yağı v.b. gibi güzel koku veren maddelerin saklandığı kaplar mı olabileceği sorusu akla gelmektedir⁴.

KAYNAKÇA

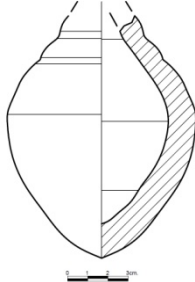
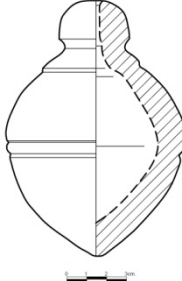
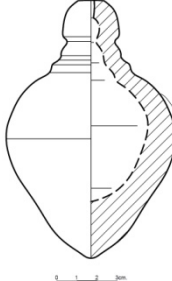
³ Analizleri yapan ve yorumlayan Dumlupınar Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Malzeme Bilimi ve Mühendisliği Bölümünden Prof.Dr. Hasan Göçmez ve Jeoloji Mühendisliği Bölümünden Yard.Doç.Dr. Gürsel Yanık'a teşekkür ederim.

⁴ (Adalh 1997: 67) Araştırmacı bu çalışmasında benzer bir görüşü ortaya koymaktadır.

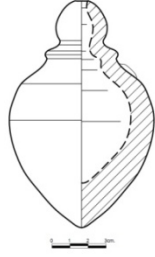
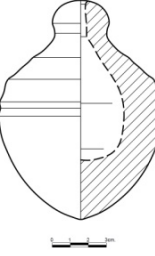
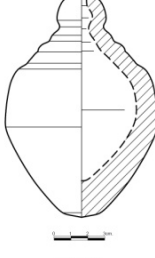
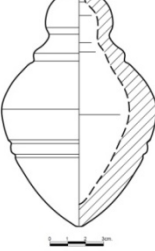
- ADALH, K. (1997), “Seven Sphero-Conical Vessels in the Stockholm Museum”, **Medelhavsmuseet Bulletin**, Vol.30, 58-69.
- ARIK, Rüşhan (2000), **Kubad Abad Selçuklu Saray ve Çinileri**, İstanbul.
- ARIK, Rüşhan - ARIK, Oluş (2007), **Anadolu Toprağının Hazinesi Çini-Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri**, İstanbul.
- BULUT, Lale (2007), “Samsat kazısı Buluntuları”, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı** (Ed.G.Öney-Z.Çobanlı), İstanbul, (173-197).
- ÇEKEN, Muharrem (2007), “Kubad Abad Sarayı Kazısı Selçuklu Seramikleri”, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı** (Ed.G.Öney-Z.Çobanlı), İstanbul, (111-122).
- ÇORUHLU, Yaşar (2002), “Göktürk Devri Keramik Sanatı Üzerine Bir Deneme”, **VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu (08-10 Nisan 2002) Bildiriler**, (Ed. M. Denктаş-Y. Özbek-A. Sağıroğlu Arslan), Kayseri: 299-319.
- ÇORUHLU, Yaşar (2010), “Orta Asya’dan Anadolu’ya Kürevî-Konik Kaplar ve Yeni Dönem Kars/Ani Kazılarında Elde Edilen Örnekler”, **Anadolu ve Çevresinde Ortaçağ 4**, Ankara: 123-158.
- ETTINGHAUSEN, Richard (1965), “The Uses of Sphero-Conical Vessels in The Muslim East”, **Jornal of Near Eastern Studies**, C.XXIV, No.3, Chicago: 218-229.
- GÖK-GÜRHAN, Sevinç, “Akşehir Kurtarma Kazısı Seramikleri”, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı** (Ed.G.Öney-Z.Çobanlı), İstanbul, 157-169.
- GUHOUCHANI, A. – ADLE, C., “A Sphero-Conical Vessel as *Fuqqâ’a* or A Gourd for “Beer””, **Muqarnas**, Vol.IX, 72-92.
- İBN-İ BİBİ (1996), (El-Hüseyin B.Muhammed b.Ali El-Ca’feri Er-Rugadi), **El Evamirü’l-Ala’iye Fi’l-Umuri’l-Ala’iye (Selçuknâme)**, (Haz.M.Öztürk), C.I-II (II), Ankara: 362-363.
- MERCIER, Maurice (1952), **Le feu Grégeois, les feux de guerre depuis l’antiquité, la poudre à canon**, Paris.
- ÖNDER, Mehmet (1977), “Türk ve İslâm Sanatında Kürevî Konik Şeklinde Seramik Kaplar Üzerinde Bir Araştırma”, **Türk Etnografya Dergisi**, S. XVI, Ankara: 73-81.

- SAVAGE-SMITH, Emilie (1997), “Sphero-Conical Vessels: A Typology of Forms and Functions”, **Science, Tools and Magic**, Part II: Mundane Worlds [The Nasser D. Khalili Collection of Islamic Art, XII], Oxford, (324-337).
- SEYRIG, Henry (1959), “Falcons? Grenades? Éolipiles”, **Syria**, 36, Paris: 81-89.
- SEZGİN, Fuat (2007), **İslam’da Bilim ve Teknik Cilt V**, Ankara.
- SHARVIT, Lacob (2008), “The Sphero-Conical Vessels”, **Paneas II** Beit She’an A (IAA Report , Israel Antiquities Authority 2007), 101-112
- TUNÇEL, Gül (2006), “Sırsız Seramik Sanatı”, **Anadolu Selçuklu ve Beylikler Devri Uygarlığı 2**, (Ed. A.U. Peker-K. Bilici), Ankara, (525-541).
- UYSAL, Ali Osman (2006), "Kubad-Abad Hamamları", **I. Uluslararası Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu** (11-13 Mayıs 2006, Beyşehir),Beyşehir: 85-96.
- UYSAL, Ali Osman (2007), “Konya’daki İnşaat Hafriyatlarında Ele Geçen Sırsız Selçuklu Seramikleri”, **Konya Kitabı X Rüçhan Arık-M.Oluş Arık’a Armağan** (Ed. H. Karpuz-O. Eravşar), Konya, (711-724).
- WATSON, Oliver (2004), **Ceramics from Islamic Lands**, New York.
- WILKINSON, Charles K. (1973), **Nishapur: Pottery of the Early Islamic Period**, New York.

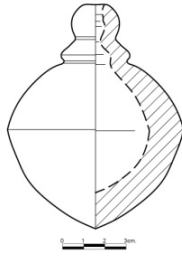
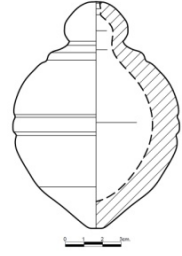
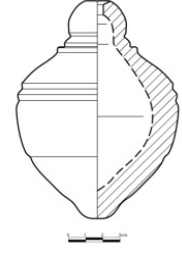
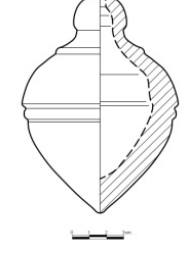
Tablo 1- Katalog, Kubad Abad 2012 kazısında bulunan kürevî konik kaplar

No	Tanım	Çizim	Ölçüler (cm/gr)				
			Yükseklik	Gövde çapı	Hamur kalınlığı	Ağız/ ağız deliği çapı	Ağırlık
1	Çarkta şekillendirilmiş kabın krem rengi hamuru az katkılı, sık dokulu ve serttir. Kabının gövde bölümünün 4/3'ü kırık parçaların birleştirilmesiyle tamamlanmıştır. Süsleme boyun kısmında yer alan yatay profilden ibarettir.		-	-	1,5	-	-
2	Seramiğin hamuru krem renkli sık dokulu, sert ve az katkılıdır. Sağlam olarak ele geçirilmiştir. Gövde alt kısmında iki sıra ince kazıma, ortasında paralel iki sıra kalın kazıma/oyma ile boyun kısmında bir profilden ibaret basit süslemeleri vardır.		13,1	8,9	1,5	3,5 0,7	498
3	Krem renkli sık dokulu, sert ve az katkılı hamura yapısında olan kürevî konik kap bütün olarak ele geçirilmiştir. Dış yüzde perdah ve süslemelerde dökülmeler söz konusudur. Baskı tekniğiyle yapılmış süsleme gövdenin üst kısmında yoğunlaşmıştır. Gövdenin boyuna yakın kısmında tek sıra dizilmiş damla motifleri, orta kısmında ise badem gibi daha iri sekiz damla motifi ve arasında daha küçük sekiz damla motifinden oluşan kompozisyonla süslenmiştir.		12,8	8,4	-	3,0 0,6	430

Tablo 1- Katalog, Kubad Abad 2012 kazısında bulunan kürevî konik kaplar

No	Tanım	Çizim	Ölçüler (cm/gr)				
			Yükseklik	Gövde çapı	Hamur kalınlığı	Ağız/ ağız deliği çapı	Ağırlık
4	Yeşilimsi bej renkli hamur sık dokulu, sert ve orta katlıdır. Dış yüzde perdah ve süslemelerde dökümler mevcuttur. Süslemeler baskı ve kazıma/oyma tekniğiyle yapılmıştır. Boyundaki profilden itibaren gövdenin ortasına doğru inen düşey oymalar sekiz parça meydana getirmektedir. Her parçanın arasında üstte birer damla motifi yer alır.		12,4	8	-	3 0,7	434
5	Yeşilimsi bej renkli hamur sık dokulu, sert ve katlıdır. Perdahın tamamına yakını dökülmüştür. Gövdede yatay olarak beş sıra kazıma/oyma tekniğiyle yapılmış halka gibi görünen basit süslemeler mevcuttur.		12,1	9	1,2	2,7 0,7	531
6	Yeşilimsi bej renkli hamur sık dokulu, sert ve az katlıdır. Dış yüzde yer alan perdah ve süslemelerde yoğun dökümler mevcuttur. Gövdenin üst bölümünde baskı tekniğiyle yapılmış üst üste yatay dört sıra halinde dizilmiş damla motifleri bulunur.		13	9	-	3 0,7	455
7	Çarkta yapıldığı anlaşılan kap kırık halde ele geçirilen parçaların birleşmesiyle tümlenebilmiştir. Yeşilimsi bej renkli hamur sık dokulu, sert ve orta katlıdır. Gövdenin orta bölümünün hemen altında iki sıra oyma ile halka gibi görünen sade süsleme meydana getirilmiştir.		12,9	8,8	1,5 1	3,8 0,8	-

Tablo 1- Katalog, Kubad Abad 2012 kazısında bulunan kürevî konik kaplar

No	Tanım	Çizim	Ölçüler (cm/gr)				
			Yükseklik	Gövde çapı	Hamur kalınlığı	Ağız/ ağız deliği çapı	Ağırlık
8	Kalıpla yapıldığını düşündüğümüz kürevî konik kap daha koyu yeşilimsi bej rengeyle diğerlerinden ayrılır. Hamur sık dokulu, sert ve çok katlıdır. Perdah ve süslemenin bir kısmı dökülmüştür. Kalıpla yapılmış gövde üzerindeki süsleme, boyun kısmındaki profilden düşey olarak gövdenin ortasına kadar inen kabartma şeklinde dört kaburga ile aralarında ortada yer alan birer damla motifinden oluşmaktadır.		10,4	8	-	2,4 0,7	445
9	Kırık halde ele geçen parçaların birleştirilmesiyle tümlenmiştir. Yeşilimsi bej renkli hamur sık dokulu, sert ve az katlıdır. Dış yüzde yer alan perdahta dökülmeler mevcuttur. Gövdenin ortasında iki sıra oyma tekniği ile iki sıra paralel basit süsleme vardır.		12,1	9	1,5 1	3,4 0,6	-
10	Kırık parçaların birleştirilmesiyle bütünleştirilmiş kabın yeşilimsi bej renkteki hamuru sık dokulu, sert ve az katlıdır. Gövdede yatay biçimde oyma iki sıra basit süsleme görülür.		11,9	8,6	1,51	3 0,7	489
11	Krem renkli sık dokulu, sert ve az katlı hamur yapısında olan kürevî konik kabın, gövdesinde iki sıra oyma tekniğiyle yapılmış halka gibi basit süslemesi vardır.		12,8	9	-	3 0,7	492

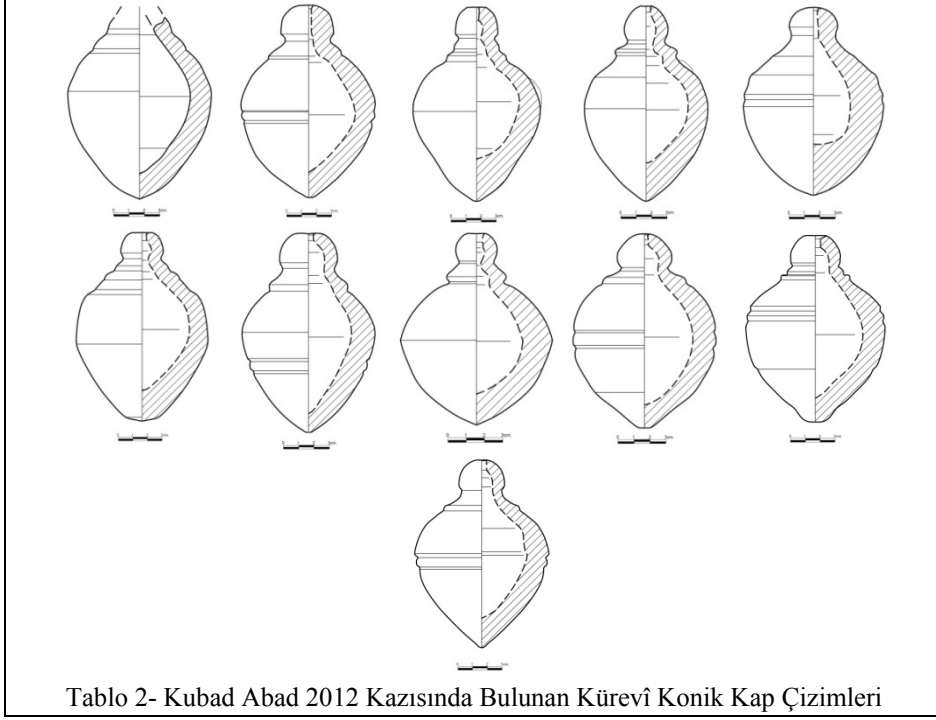




Foto 1- Krev konik kap (Kat.1)



Foto 2- Krev konik kap (Kat.2)



Foto 3- Kürevî konik kap (Kat.3)



Foto 4- Kürevî konik kap (Kat.4)



Foto 5- Krev konik kap (Kat.5)



Foto 6- Krev konik kap (Kat.6)



Foto 7- Kürevî konik kap (Kat.7)



Foto 8- Kürevî konik kap (Kat.8)



Foto 9- Kürevî konik kap (Kat.9)



Foto 10- Kürevî konik kap (Kat.10)



Foto 11- Kürevî konik kap (Kat.11)